

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ**

**ЗАПОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИКО-ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЗАПОРІЗЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
КЗ «ЗАПОРІЗЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ»
ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ
ДУ «УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ РОЗВИТКУ ОСВІТИ»**

**МАТЕРІАЛИ
РЕГІОНАЛЬНОЇ МІЖУНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

**ВИКЛИКИ ТА НАПРАЦЮВАННЯ
ВИЩОЇ ОСВІТИ ПРИФРОНТОВОГО РЕГІОНУ – СТРАТЕГІЯ
СТАБІЛЬНОСТІ Й ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

ЗАПОРІЖЖЯ 2026

ЗМІСТ

СИМУЛЯЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ЯК ВІДПОВІДЬ НА ВИКЛИКИ ВОЄННОГО ЧАСУ Колесник Ю.М., Моргунцова С.А., Туманський В.О., Школова О.П., Дмитрієв В.С., Ганошенко Ю.А.....	8
СТРАТЕГІЯ СТАБІЛЬНОСТІ Й ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ НА ПРИКЛАДІ ВИКЛАДАННЯ ФІЗИЧНОЇ ТА КОЛОЇДНОЇ ХІМІЇ Авраменко А.І., Нагорна Н.О.....	11
СУЧАСНА ПАРАДИГМА ПІДГОТОВКИ ЛІКАРІВ ФІЗИЧНОЇ ТА РЕАБІЛІТАЦІЙНОЇ МЕДИЦИНИ: ДОСВІД В ПРИФРОНТОВОМУ РЕГІОНІ, СТРАТЕГІЧНІ ВИКЛИКИ ТА ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ Алипова О.Є., Черепок О.О.....	14
ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ КОСМЕТИЧНОЇ ХІМІЇ НА КУРСАХ ТЕМАТИЧНОГО УДОСКОНАЛЕННЯ ДЛЯ ФАРМАЦЕВТІВ ТА КОСМЕТОЛОГІВ З УРАХУВАННЯМ СУЧАСНИХ РЕГУЛЯТОРНИХ ВИМОГ Баранова Л.В.....	18
ВІРТУАЛЬНІ КЛІНІЧНІ KEYСИ ТА ІНТЕРАКТИВНІ ПЛАТФОРМИ ЯК ІНСТРУМЕНТ СТАБІЛЬНОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ НА КАФЕДРІ ОФТАЛЬМОЛОГІЇ Безденежна О.О.	20
ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ФАХІВЦІВ ФАРМАЦІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ІНТЕГРАЦІЯ МЕНТАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ ТА ЦИФРОВОГО НАВЧАННЯ Білай І.М., Білай А.І.	23
ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ВІРТУАЛЬНИХ АСИСТЕНТІВ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАРМАЦЕВТІВ Бурлака Б.С., Бурлака К.А.....	27
ВИКЛИКИ ТА ТРУДНОЦІ У РОБОТІ ФАРМАЦЕВТА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ У ПРИФРОНТОВИХ МІСТАХ ТА ОСОБЛИВОСТІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ Бушуєва І.В.	30
РОЛЬ МІЖПРЕДМЕТНИХ ОЛІМПІАД У ВДОСКОНАЛЕННІ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ В СИСТЕМІ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ Візір В.А., Деміденко О.В., Приходько І.Б., Токаренко О.І., Токаренко О.О.....	34
ЦИФРОВІ ІНСТРУМЕНТИ ЯК ФАКТОР ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У СИСТЕМІ ОСВІТИ ПРИФРОНТОВОГО РЕГІОНУ Марина Галенко	36
ФОРМУВАННЯ КЛІНІЧНОГО МИСЛЕННЯ У ЛІКАРІВ НЕВІДКЛАДНОЇ МЕДИЦИНИ ЧЕРЕЗ СЦЕНАРНО-ОРІЄНТОВАНЕ НАВЧАННЯ В УМОВАХ ПРИФРОНТОВОГО РЕГІОНУ: ВІД РОЗПІЗНАВАННЯ ДО ПРИЙНЯТТЯ РІШЕННЯ Голдовський Б.М., Чемерис Ю.О., Кулініч І.А.	39
ДИФЕРЕНЦІЙОВАНИЙ ВИБІР ОСВІТНИХ МЕТОДИК У МЕДИЧНІЙ ОСВІТІ З УРАХУВАННЯМ МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ ХАРАКТЕРИСТИК СТУДЕНТІВ Голдовський Б.М., Чемерис Ю.О., Кулініч І.А.	41

ВИКЛИКИ ТА ТРУДНОЩІ У РОБОТІ ФАРМАЦЕВТА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ У ПРИФРОНТОВИХ МІСТАХ ТА ОСОБЛИВОСТІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ

Бушуєва І.В.

завідувачка кафедри управління і економіки фармації та фармацевтичної технології ЗДМФУ

Ключові слова: воєнний стан, фармацевт, прифронтові міста, лікарські засоби, дефіцит препаратів, гуманітарна допомога, психологічний стрес, післядипломна освіта, професійні компетенції, адаптивність.

У сучасних умовах воєнного стану фармацевтична діяльність у прифронтових містах набуває критично важливого значення для забезпечення безперервності медичної допомоги населенню. Фармацевти виконують не лише традиційну функцію відпуску лікарських засобів, а й стають ключовою ланкою у системі охорони здоров'я, поєднуючи професійні, організаційні та соціальні ролі. Їхня діяльність супроводжується численними викликами, які суттєво ускладнюють виконання професійних обов'язків і водночас формують нові вимоги до рівня компетентності та безперервного навчання.

Однією з найбільш гострих проблем є порушення логістичних ланцюгів постачання лікарських засобів. Активні бойові дії, небезпека транспортування та руйнування інфраструктури призводять до перебоїв у забезпеченні аптек медикаментами. Особливо відчутним є дефіцит життєво необхідних препаратів — антибіотиків, інсуліну, серцево-судинних засобів, а також ліків для невідкладної допомоги. У таких умовах фармацевти змушені приймати складні рішення щодо терапевтичної заміни, консультувати пацієнтів з урахуванням обмежених ресурсів та активно взаємодіяти з лікарями.

Серйозним викликом є пошкодження або повне знищення аптечної інфраструктури. Руйнування аптек, складів і логістичних центрів унеможлиблює стабільне функціонування фармацевтичної мережі. Часто фармацевти працюють у пристосованих або тимчасових приміщеннях, іноді — в умовах, максимально наближених до польових. Це вимагає не лише професійних знань, а й високої адаптивності та готовності працювати в екстремальних умовах [1-3].

Кадровий дефіцит є ще однією вагомою проблемою. Через евакуацію, мобілізацію або зміну місця проживання кількість працюючих фахівців зменшується, що призводить до значного зростання навантаження на тих, хто залишається. Фармацевти часто змушені виконувати розширений спектр

функцій: від надання первинної фармацевтичної допомоги до участі в організації гуманітарних поставок і волонтерських ініціатив. У деяких випадках вони фактично виконують роль першого медичного консультанта для населення.

Психологічне навантаження в умовах прифронтових територій є надзвичайно високим. Постійна загроза обстрілів, необхідність працювати під час повітряних тривог, відповідальність за життя і здоров'я пацієнтів формують хронічний стрес і сприяють розвитку професійного вигорання. Водночас фармацевти залишаються одними з найбільш доступних фахівців для населення, що підсилює їхню соціальну відповідальність і потребу у психологічній стійкості [4,5].

Організаційні труднощі включають перебої з електропостачанням, водою та зв'язком. Це ускладнює дотримання умов зберігання лікарських засобів, особливо термолабільних препаратів, а також ведення електронного обліку та звітності. У таких умовах фармацевти змушені переходити на альтернативні форми роботи, включаючи паперову документацію, що підвищує ризик помилок і знижує ефективність управління запасами.

Окремої уваги заслуговує проблема доступності лікарських засобів для населення. У прифронтових містах зростає кількість соціально вразливих груп, які потребують безоплатного або пільгового забезпечення медикаментами. Це зумовлює необхідність активної взаємодії з державними структурами, міжнародними організаціями та волонтерськими фондами. Фармацевти відіграють важливу роль у розподілі гуманітарної допомоги, забезпечуючи її раціональне використання та контроль.

В умовах обмежених ресурсів фармацевти також стикаються з етичними дилемами, пов'язаними з розподілом дефіцитних лікарських засобів. Прийняття рішень у таких ситуаціях потребує високого рівня професійної відповідальності, дотримання принципів справедливості та прозорості, а також здатності діяти в умовах невизначеності.

На тлі зазначених викликів особливого значення набуває післядипломна освіта фармацевтів, яка в умовах воєнного стану зазнає суттєвих трансформацій. Традиційні форми підвищення кваліфікації значною мірою замінюються дистанційними форматами навчання. Онлайн-курси, вебінари, відеолекції та спеціалізовані освітні платформи стають основними інструментами професійного розвитку. Однак їх використання часто ускладнюється нестабільним інтернет-зв'язком, перебоями з електропостачанням і обмеженим доступом до технічних ресурсів.

У таких умовах ключовими факторами успішного навчання стають самодисципліна, мотивація та здатність до самоорганізації. Фармацевти змушені самостійно планувати свій освітній процес, поєднуючи його з напруженою професійною діяльністю. Часто навчання відбувається у перервах між роботою або в умовах підвищеного ризику, що вимагає значних зусиль і витривалості.

Післядипломна освіта набуває вираженої практичної спрямованості. Особливий акцент робиться на опануванні навичок, необхідних для роботи в кризових умовах: заміна дефіцитних препаратів, раціональне використання наявних ресурсів, робота з гуманітарною допомогою, основи домедичної допомоги та кризового консультування. Значна частина навчання відбувається безпосередньо у процесі професійної діяльності, що сприяє швидкому засвоєнню знань і їх практичному застосуванню.

Важливим напрямом є розвиток міждисциплінарних компетенцій. Фармацевти повинні орієнтуватися у клінічних аспектах захворювань, фармакотерапії, питаннях безпеки лікарських засобів і фармаконагляду. Крім того, зростає значення навичок комунікації та психологічної підтримки пацієнтів, особливо в умовах стресу та травматичних подій (табл 1).

Таблиця 1 - Пріоритети та зміст сучасної післядипломної освіти

Напрямок	Основні компоненти та навички	Формат та особливості
Кризова медицина та логістика	1. Заміна дефіцитних препаратів аналогами. 2. Раціональне використання ресурсів. 3. Менеджмент гуманітарної допомоги.	Виражена практична спрямованість. Швидка адаптація до дефіциту.
Клінічна компетентність	4. Глибоке знання фармакотерапії. 5. Розуміння клінічних аспектів хвороб. 6. Фармаконагляд та контроль безпеки ліків.	Розвиток міждисциплінарних зв'язків (фармацевт + лікар).
Екстрена допомога та психологія	7. Основи домедичної допомоги. 8. Кризове консультування. 9. * Психологічна підтримка пацієнтів у стані стресу.	Акцент на комунікації в умовах травматичних подій.
Методологія навчання	10. Навчання безпосередньо на робочому місці. 11. * Швидка інтеграція знань у практику.	Навчання через професійну діяльність

Сучасна післядипломна освіта фармацевтів трансформується у гнучку систему, де теоретичні знання поступаються місцем екстремальній практиці. Ключовим стає вміння фахівця ефективно діяти в умовах невизначеності: від оперативного пошуку заміन дефіцитним лікам до надання психологічної та домедичної допомоги. Такий підхід перетворює аптеку на важливий осередок соціальної та медичної підтримки, де навчання відбувається безпосередньо в процесі роботи, забезпечуючи миттєву готовність до викликів сьогодення.

Навчання в умовах постійного психоемоційного напруження також є серйозним викликом. Втома, емоційне виснаження та вигорання знижують ефективність засвоєння інформації. У зв'язку з цим освітні програми повинні бути максимально адаптивними, передбачати короткі курси, доступність матеріалів у будь-який час і можливість швидкого повторення ключових аспектів.

Особливого значення набуває розвиток критичного мислення та здатності до швидкого прийняття рішень. Умови невизначеності та дефіциту ресурсів вимагають від фармацевтів уміння аналізувати ситуацію, оцінювати ризики та обирати оптимальні варіанти дій. Це формує новий рівень професійної компетентності, який поєднує глибокі теоретичні знання з практичними навичками роботи в екстремальних умовах.

Отже, діяльність фармацевтів у прифронтових містах в умовах воєнного стану характеризується високим рівнем складності, багатофакторністю викликів і значною відповідальністю. Поєднання професійних труднощів із необхідністю безперервного навчання створює нову модель фармацевтичної практики, що базується на гнучкості, адаптивності та стійкості. Ефективне подолання цих викликів можливе лише за умови комплексної підтримки з боку держави, розвитку системи фармацевтичного забезпечення та впровадження сучасних освітніх підходів. Водночас саме професіоналізм, відданість своїй справі та готовність до постійного самовдосконалення дозволяють фармацевтам забезпечувати належний рівень фармацевтичної допомоги навіть у найскладніших умовах, роблячи вагомий внесок у збереження здоров'я населення та підтримку функціонування системи охорони здоров'я в цілому.

ЛІТЕРАТУРА

1. Управління фармацією в умовах сучасних викликів: монографія, присвячена 60-річчю створення кафедри організації і економіки фармації Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького / І. В. Бушуєва [та ін.]; МОЗ України, Львів. держ. мед. ун-т ім. Данила Галицького. – Львів: ТзОВ Простір-М, 2024. – 205 с.

2. Бушуєва І. В. Фармація під час війни: переорієнтація логістики, нові опції, міграція фармацевтичних працівників [Електронний ресурс] / І. В. Бушуєва, Н. О. Ткаченко //

Запорізький фармацевтичний форум - 2023: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю 23-24 лист. 2023 р. – Запоріжжя: ЗДМФУ, 2023. – С. 18-19. 5.

3. Горбунова К. Фармацевти Вінниччини з честю виконують свою місію в умовах воєнного стану - Лариса Просяник / К. Горбунова // Щотижневик Аптека. – 2023. – N 14. – С. 10-11.

4. Емоційні стани фармацевтів під час війни: прості прийоми, як взяти себе в руки // Щотижневик Аптека. – 2022. – N 12/13. – С. 12-13.

5. Парченко М. В. Головні каталізатори професійного вигорання фармацевтичного працівника в умовах війни [Електронний ресурс] / М. В. Парченко // Соціально-етичні та деонтологічні проблеми сучасної медицини (немедичні проблеми в медицині) : зб. матеріалів V міжнар. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 28-29 лют. 2024 р.). – Запоріжжя: ЗДМФУ, 2024. – С. 164.

РОЛЬ МІЖПРЕДМЕТНИХ ОЛІМПІАД У ВДОСКОНАЛЕННІ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ В СИСТЕМІ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ

Візір В.А.

проректор з науково-педагогічної роботи ЗДМФУ

Деміденко О.В.

завідувач кафедри внутрішніх хвороб 2 ЗДМФУ

Приходько І.Б.

доцент кафедри внутрішніх хвороб 2 ЗДМФУ

Токаренко О.І.

професор кафедри внутрішніх хвороб 2 ЗДМФУ

Токаренко О.О.

доцент кафедри внутрішніх хвороб 2 ЗДМФУ

Ключові слова: міжпредметні олімпіади, інтеграція дисциплін, симуляційне навчання.

Трансформація сучасної медичної освіти вимагає переходу від поступового вивчення окремих дисциплін до цілісного, компетентнісно-орієнтованого підходу, де здатність інтегрувати фундаментальні знання з клінічною практикою стає визначальним фактором професійної успішності. Міжпредметні олімпіади у медичних університетах виступають не лише як засіб виявлення обдарованої молоді, а й як потужний фактор системного вдосконалення навчального процесу та впровадження інноваційних методів оцінювання. Підготовка таких заходів є багатограним процесом, що охоплює нормативне регулювання, розробку методологічних інструментів, створення